

UZASADNIENIE

Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli jest wydawane na podstawie art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2023 r. poz. 984).

I. Wydanie nowego rozporządzenia jest konieczne ze względu na zmiany w sposobie kształcenia nauczycieli, które:

1. zostały wprowadzone:

- 1) ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742), zwaną dalej „UPSWiN”;
- 2) rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. z 2021 r. poz. 890 oraz z 2022 r. poz. 1872).

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie standardu kształcenia”, odrębnie uregulowało kwestie kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu:

- 1) nauczyciela przedmiotu, nauczyciela teoretycznych przedmiotów zawodowych, nauczyciela praktycznej nauki zawodu, nauczyciela prowadzącego zajęcia i nauczyciela psychologa – załącznik nr 1 do rozporządzenia w sprawie standardu kształcenia;
- 2) nauczyciela przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej (klasy I–III szkoły podstawowej) – załącznik nr 2 do rozporządzenia w sprawie standardu kształcenia;
- 3) nauczyciela pedagoga specjalnego, nauczyciela logopedy i nauczyciela prowadzącego zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka – załącznik nr 3 do rozporządzenia w sprawie standardu kształcenia.

Istotne zmiany, które wprowadzono wskazanymi wyżej przepisami polegają na tym, że:

- 1) kształcić przyszłych nauczycieli na studiach mogą wyłącznie te uczelnie, które spełniają warunki określone w art. 53 ust. 5–5d UPSWiN;
- 2) studia podyplomowe prowadzące do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich mogą być prowadzone przez uczelnie, instytuty badawcze oraz instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk zgodnie z art. 163 ust. 1 UPSWiN, przy zapewnieniu kadry kształcącej przyszłych nauczycieli na studiach pierwszego lub drugiego stopnia lub jednolitych

studiach magisterskich na kierunku odpowiadającym zakresowi kształcenia na studiach podyplomowych;

- 3) kształcenie przyszłych nauczycieli na studiach obejmuje 5-letni cykl (jako jednolite studia magisterskie lub studia pierwszego i drugiego stopnia realizowane w tym samym zakresie co studia magisterskie);
- 4) kształcenie na studiach podyplomowych przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela może być prowadzone w zakresie przygotowania: psychologiczno-pedagogicznego i dydaktycznego do nauczania przedmiotu lub prowadzenia zajęć, psychologiczno-pedagogicznego i dydaktycznego do nauczania teoretycznych przedmiotów zawodowych lub praktycznej nauki zawodu, merytorycznego i dydaktycznego do nauczania kolejnego przedmiotu lub prowadzenia kolejnych zajęć, pedagogicznego do wykonywania zawodu nauczyciela psychologa, psychologiczno-pedagogicznego i dydaktycznego do nauczania języka obcego;
- 5) kształcenie przyszłych nauczycieli przedszkoli i klas I–III szkół podstawowych jest prowadzone na kierunku pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna, wyłącznie w trakcie jednolitych studiów magisterskich; nie ma możliwości kształcenia nauczycieli tej specjalności w trakcie studiów podyplomowych;
- 6) kształcenie przyszłych nauczycieli – pedagogów specjalnych, logopedów i prowadzących zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka jest prowadzone:
 - a) na jednolitych studiach magisterskich na kierunku:
 - pedagogika specjalna, zakresie: edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością słuchową (surdopedagogiki), edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością wzrokową (tyflop pedagogiki), edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną, pedagogiki leczniczo-terapeutycznej, edukacji i terapii osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu, edukacji włączającej, pedagogiki resocjalizacyjnej, pedagogiki korekcyjnej (terapii pedagogicznej), wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka i logopedii, lub
 - na którym jest realizowane wyłącznie kształcenie przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela w zakresie: pedagogiki resocjalizacyjnej, pedagogiki korekcyjnej (terapii pedagogicznej), wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka i logopedii,
 - logopedia,

- b) na studiach pierwszego i drugiego stopnia na kierunku innym niż pedagogika specjalna w zakresie: pedagogiki resocjalizacyjnej, pedagogiki korekcyjnej (terapii pedagogicznej), wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka i logopedii,
- c) na studiach podyplomowych dla osób posiadających:
 - kwalifikacje do nauczania przedmiotu lub prowadzenia zajęć edukacyjnych, które nie posiadają przygotowania w zakresie pedagogiki specjalnej;
 - przygotowanie w zakresie pedagogiki specjalnej, które chcą uzyskać przygotowanie w dodatkowy zakresie pedagogiki specjalnej.

2. zostaną wprowadzone przepisami zmieniającymi rozporządzenie w sprawie standardu kształcenia, które są równolegle przygotowywane.

Projektowane zmiany umożliwią:

- 1) kształcenie przyszłych nauczycieli teoretycznych przedmiotów zawodowych, praktycznej nauki zawodu i nauczycieli języka regionalnego na studiach pierwszego stopnia lub studiach drugiego stopnia lub jednolitych studiach magisterskich;
- 2) uzyskanie na studiach podyplomowych przygotowania pedagogicznego do nauczania języka obcego absolwentom studiów pierwszego stopnia lub studiów drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich na kierunku, których program studiów nie określał efektów uczenia się uwzględniających wiedzę i umiejętności obejmujących treści nauczania określone w podstawie programowej tego języka obcego, a którzy legitymują się znajomością tego języka odpowiednią do wymagań określonych w przepisach rozporządzenia w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli.

II. Poszczególne przepisy projektowanego rozporządzenia w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli określają odpowiednio:

- 1) § 1 – przedmiot rozporządzenia;
- 2) § 2 – definicje pojęć użytych w rozporządzeniu;
- 3) § 3–15 – kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowiska nauczyciela przedmiotu lub prowadzonych zajęć, w ogólnodostępnych przedszkolach, szkołach i placówkach oświatowych;
- 4) § 16 – kwalifikacje wymagane do nauczania lub prowadzenia w przedszkolach, szkołach, grupach lub oddziałach zajęć umożliwiających uczniom należącym do mniejszości narodowych, mniejszości etnicznych lub społeczności posługującej się językiem regionalnym podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej lub językowej;

- 5) § 17–24 – kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowiska nauczyciela w specjalnych: przedszkolach, szkołach i placówkach;
- 6) § 25 i § 26 – kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowiska nauczyciela wychowawcy w szkolnych schroniskach młodzieżowych oraz nauczyciela wychowawcy w świetlicach szkolnych i w internatach;
- 7) § 27–33 – kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowiska nauczyciela pedagoga, nauczyciela pedagoga specjalnego, nauczyciela psychologa, nauczyciela logopedy, nauczyciela doradcy zawodowego i nauczyciela terapeuty pedagogicznego;
- 8) § 34 – kwalifikacje do prowadzenia zajęć rewalidacyjnych, resocjalizacyjnych lub socjoterapeutycznych, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 127 ust. 19 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2023 r. poz. 900), zwanej dalej „UPO”;
- 9) § 35 – kwalifikacje wymagane do prowadzenia zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 127 ust. 19 pkt 1 UPO;
- 10) § 36 – kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowiska nauczyciela dodatkowo zatrudnionego w celu współorganizowania kształcenia integracyjnego w przedszkolach, szkołach i oddziałach integracyjnych lub w celu współorganizowania kształcenia uczniów odpowiednio niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie oraz zagrożonych niedostosowaniem społecznym w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 127 ust. 19 pkt 2 UPO;
- 11) § 37 – kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowiska nauczyciela w szkołach podstawowych za granicą i w oddziałach dziecięcych dla dzieci w wieku od 3 do 6 lat, o których mowa w art. 25a UPO;
- 12) § 38–46 – przepisy przejściowe i końcowe.

III. Wymagania kwalifikacyjne w projektowanym rozporządzeniu w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli określono według następujących zasad:

1. Nowe wymagania kwalifikacyjne, odpowiadające nowemu standardowi kształcenia nauczycieli, określono wobec osób, które rozpoczęły studia lub studia podyplomowe po dniu wejścia w życie rozporządzenia w sprawie standardu kształcenia, tj. po dniu 3 sierpnia 2019 r.

2. Analogiczne z dotychczasowymi wymagania kwalifikacyjne określono wobec osób przygotowanych do wykonywania zawodu nauczyciela na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem wejścia w życie rozporządzenia w sprawie standardu kształcenia, tj. przed 3 sierpnia 2019 r.
3. W przypadku osób, które zrealizowały kształcenie nauczycielskie przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela języka obcego na studiach pierwszego stopnia, zrealizowanych zgodnie z przepisami obowiązującymi przed dniem wejścia w życie rozporządzenia w sprawie standardu kształcenia, została utrzymana możliwość nauczania przez te osoby języka obcego we wszystkich typach szkół i placówek.
4. W przypadku nauczycieli zatrudnionych w dniu wejścia w życie projektowanego rozporządzenia, posiadających kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela na podstawie dotychczasowych przepisów, zachowano nabyte przez te osoby kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela.

IV. Zasada ogólna stosowana przy określaniu kwalifikacji nauczycielskich wynikająca z nowego standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela:

Kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela danego przedmiotu lub prowadzonych zajęć posiadają absolwenci studiów prowadzonych zgodnie z rozporządzeniem w sprawie standardu kształcenia, tzw. „nowym standardem kształcenia”, tj. osoby które ukończyły jednolite studia magisterskie albo studia pierwszego i drugiego stopnia (łącznie) – przy czym zarówno studia pierwszego stopnia, jak i studia drugiego stopnia są prowadzone w takim samym zakresie, odpowiadającym nauczalnemu przedmiotowi lub prowadzonym zajęciom – i które posiadają przygotowanie pedagogiczne.

V. Wyjątki od ogólnej zasady określania kwalifikacji do zajmowania stanowiska nauczyciela stanowią:

1. Nauczyciele przedmiotu *wychowanie do życia w rodzinie* w szkołach podstawowych, którymi mogą być nauczyciele przedmiotu lub zajęć innych niż wychowanie do życia w rodzinie, legitymujący się świadectwem ukończenia kursu kwalifikacyjnego z zakresu wychowania do życia w rodzinie, prowadzonego zgodnie z przepisami w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (§ 4 projektowanego rozporządzenia). Uzyskanie przez nauczycieli przedmiotu lub zajęć innych niż wychowanie do życia w rodzinie kwalifikacji do prowadzenia zajęć w zakresie wychowania do życia w rodzinie w formie kursu kwalifikacyjnego wynika z wprowadzenia od dnia 1 września 2021 r. przepisami

rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 27 sierpnia 2021 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz. U. poz. 1601) ww. kursu do katalogu kursów kwalifikacyjnych, które mogą być, za zgodą kuratora oświaty, organizowane i prowadzone przez akredytowane placówki doskonalenia nauczycieli.

2. Nauczyciele przedszkoli i klas I–III szkół podstawowych, którymi zgodnie przepisami rozporządzenia w sprawie standardu kształcenia, tzw. „nowym standardem kształcenia”, mogą być absolwenci wyłącznie jednolitych studiów magisterskich na kierunku pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna. Osoby, które uzyskały kwalifikacje do pracy w przedszkolach i w klasach I–III szkół podstawowych na podstawie przepisów obowiązujących przez dzień wejścia w życie nowego standardu kształcenia będą nadal posiadały kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela (§ 5 projektowanego rozporządzenia).

3. Nauczyciele teoretycznych przedmiotów zawodowych, którzy – tak jak dotychczas – będą legitymowali się wykształceniem wyższym na poziomie studiów co najmniej pierwszego stopnia, a ponadto będą posiadali przygotowanie pedagogiczne (§ 6 projektowanego rozporządzenia). Pozostawienie dotychczasowych rozwiązań kwalifikacyjnych wobec nauczycieli teoretycznych przedmiotów zawodowych wynika ze specyfiki kształcenia tej grupy nauczycieli. Wielu spośród tych nauczycieli pierwotnie kształciło się w zawodach „nienauczycielskich”, do wykonywania których nie jest wymagane ukończenie studiów drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich. W trakcie pracy zawodowej, będąc fachowcami w swoim zawodzie, często zatrudniają się na stanowisku nauczyciela teoretycznych przedmiotów zawodowych (lub praktycznej nauki zawodu) i uzupełniają przygotowanie pedagogiczne. Specyfika kształcenia tej grupy nauczycieli, w zakresie możliwości uzyskania przygotowania pedagogicznego, jest uwzględniona w przepisach rozporządzenia w sprawie standardu kształcenia.

4. Nauczyciele praktycznej nauki zawodu, którzy – tak jak dotychczas – będą legitymowali się świadectwem dojrzałości, praktyką zawodową albo dyplomem mistrzowskim i tytułem mistrza w zawodzie, którego będą nauczali, a ponadto będą posiadali przygotowanie pedagogiczne (§ 7 projektowanego rozporządzenia). Nauczyciele praktycznej nauki zawodu, którzy nie posiadają wykształcenia wyższego, mogą uzyskać przygotowanie pedagogiczne w formie kursu kwalifikacyjnego, prowadzonego zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 maja 2019 r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz. U. poz. 1045, z późn. zm.). Jest to jedyna grupa nauczycieli, która ma możliwość uzyskania przygotowania pedagogicznego poza systemem szkolnictwa wyższego.

5. Nauczyciele religii, którzy – tak jak dotychczas – będą spełniali wymagania kwalifikacyjne określone w porozumieniach zawartych między ministrem właściwym do spraw oświaty i wychowania a Konferencją Episkopatu Polski lub władzami innych kościołów i związków wyznaniowych (§ 9 projektowanego rozporządzenia).

6. Nauczyciele języków obcych:

- 1) w przedszkolach i w klasach I–III szkoły podstawowej, którymi mogą być również osoby posiadające kwalifikacje do nauczania języka obcego na wszystkich etapach edukacji, określone w § 13 projektu rozporządzenia, oraz nauczyciele przedszkoli i klas I–III szkół podstawowych, którzy ukończyli studia w czasie, w którym odbyte kształcenie nie obejmowało przygotowania do wczesnego nauczania języka obcego, a którzy posiadają świadectwo egzaminu z danego języka obcego w stopniu co najmniej podstawowym, o którym mowa w załączniku do projektu rozporządzenia, a ponadto ukończyli studia podyplomowe lub kurs kwalifikacyjny w zakresie wczesnego nauczania danego języka obcego (§ 14 projektu rozporządzenia); takie rozwiązanie jest niezbędne, gdyż wcześniej przygotowujący do zawodu nauczyciele przedszkoli i klas I–III szkół podstawowych nie uzyskiwali podczas studiów przygotowania (i tym samym kwalifikacji) do nauczania języka obcego na wczesnym etapie edukacyjnym;
- 2) we wszystkich typach szkół i placówek, którzy mogą legitymować się:
 - a) dyplomem ukończenia studiów drugiego stopnia na dowolnym kierunku oraz odpowiednim świadectwem egzaminu z danego języka obcego w stopniu zaawansowanym lub biegłym, o którym mowa w załączniku do projektu rozporządzenia, a ponadto posiadają przygotowanie pedagogiczne, albo legitymują się świadectwem złożenia państwowego nauczycielskiego egzaminu z danego języka obcego stopnia II, o którym mowa w załączniku do projektu rozporządzenia (§ 13 ust. 1 pkt 2 projektowanego rozporządzenia), lub
 - b) dyplomem ukończenia studiów pierwszego stopnia w specjalności danego języka obcego lub lingwistyki stosowanej w zakresie danego języka obcego prowadzonych na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem wejścia w życie rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, i posiadają przygotowanie pedagogiczne (§ 13 ust. 1 pkt 6 projektowanego rozporządzenia);

- 3) na wszystkich etapach edukacyjnych legitymujący się dyplomem ukończenia studiów (bez określenia ich poziomu) uzyskanym w kraju, w którym językiem urzędowym jest dany język nauczany w szkole lub placówce oraz posiadający przygotowanie pedagogiczne (§ 13 ust. 1 pkt 3 projektowanego rozporządzenia);
- 4) szkół podstawowych, którzy mogą legitymować się dyplomem ukończenia studiów pierwszego stopnia, na kierunku, którego program studiów nie określał efektów uczenia się uwzględniających wiedzę i umiejętności obejmujących treści nauczania określone w podstawie programowej tego języka obcego, a którzy posiadają świadectwo egzaminu z danego języka obcego w stopniu zaawansowanym lub biegłym, o którym mowa w załączniku do projektu rozporządzenia, oraz posiadają przygotowanie pedagogiczne (§ 13 ust. 2 projektowanego rozporządzenia).

7. Nauczyciele języka regionalnego, którymi będą mogli być absolwenci studiów co najmniej pierwszego stopnia w zakresie danego języka regionalnego i posiadający przygotowanie pedagogiczne (§ 16 ust. 3 projektowanego rozporządzenia). Takie rozwiązanie wynika z potrzeby zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych, a także społeczności posługujących się językiem regionalnym. Postulat w tym zakresie został wystosowany do Ministra Edukacji i Nauki w dezyderacie nr 2 Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych w sprawie edukacji kaszubskiej, uchwalonym na posiedzeniu w dniu 17 maja 2021 r.

8. Nauczyciele przedmiotu *biznes i zarządzanie*, którymi będą mogli być również nauczyciele podstaw przedsiębiorczości (§ 43 projektowanego rozporządzenia). W związku z tym, że biznes i zarządzanie jest nowym przedmiotem, wprowadzanym od roku szkolnego 2023/24 w szkołach ponadpodstawowych (licea ogólnokształcące, technika i szkoły branżowe pierwszego stopnia), którego treści kształcenia obejmują treści z zakresu kompetencji przedsiębiorczych, zarządzania projektami, funkcjonowania gospodarki rynkowej, finansów osobistych i rynku finansowego, rynku pracy i funkcjonowania przedsiębiorstwa, w tym jego zarządzania oraz planowania swojego biznesu, przyjęto, że nauczyciele podstaw przedsiębiorczości są odpowiednio przygotowani do nauczania nowego przedmiotu *biznes i zarządzanie*.

VI. Wymagania kwalifikacyjne do zajmowania stanowiska nauczyciela w szkołach i placówkach specjalnych:

W projektowanym rozporządzeniu określono wymagania kwalifikacyjne do zajmowania stanowiska nauczyciela w szkołach i placówkach specjalnych zgodnie z przepisami rozporządzenia w sprawie standardu kształcenia.

Standard określa zakresy, w których może być prowadzone kształcenie przygotowujące do zajmowania stanowiska nauczyciela w szkołach i placówkach specjalnych, tj.:

- 1) edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością słuchową (surdopedagogika);
- 2) edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością wzrokową (tyflop pedagogika);
- 3) edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną;
- 4) pedagogika leczniczo-terapeutyczna;
- 5) edukacja i terapia osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu;
- 6) edukacja włączająca;
- 7) pedagogika resocjalizacyjna;
- 8) logopedia;
- 9) pedagogika korekcyjna (terapia pedagogiczna);
- 10) wczesne wspomaganie rozwoju dziecka.

Kształcenie w zakresach wymienionych w:

- 1) pkt 1–10 może być prowadzone na jednolitych studiach magisterskich na kierunku pedagogika specjalna;
- 2) pkt 7–10 może być prowadzone na jednolitych studiach magisterskich kierunku, na którym jest realizowane wyłącznie kształcenie przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela;
- 3) pkt 8 może być prowadzone na jednolitych studiach magisterskich na kierunku logopedia.

Kształcenie w zakresach wymienionych w pkt 7–10 może być także prowadzone w trakcie studiów pierwszego i drugiego stopnia na kierunku innym niż pedagogika specjalna.

W każdym z zakresów wymienionych w pkt 1–10 mogą być realizowane studia podyplomowe. Adresatami tych studiów mogą być osoby, które posiadają:

- 1) kwalifikacje do nauczania przedmiotu lub prowadzenia zajęć, a nie posiadają przygotowania w zakresie pedagogiki specjalnej, oraz
- 2) przygotowanie w zakresie pedagogiki specjalnej i chcą uzyskać przygotowanie w dodatkowym zakresie pedagogiki specjalnej.

Z zastosowaniem powyższych wytycznych określono wymagania kwalifikacyjne do zajmowania stanowiska nauczyciela w szkołach i placówkach specjalnych dla osób przygotowywanych do wykonywania zawodu nauczyciela zgodnie z nowym standardem. Ponadto, zachowano dotychczasowy podział kwalifikacji do pracy w tych szkołach i placówkach, a mianowicie odrębnie określono kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela:

- 1) w przedszkolach, szkołach i placówkach specjalnych dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym, znacznym, głębokim oraz niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna (§ 17 projektowanego rozporządzenia);
- 2) w przedszkolach, szkołach podstawowych specjalnych, oddziałach specjalnych w szkołach podstawowych ogólnodostępnych, w szkołach ponadpodstawowych specjalnych (z wyjątkiem szkół specjalnych przysposabiających do pracy) i oddziałach specjalnych w szkołach ponadpodstawowych ogólnodostępnych, dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami innymi niż niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym i innymi niż niepełnosprawności sprzężone, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym (§18 i § 19 projektowanego rozporządzenia);
- 3) w szkołach i placówkach dla dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie oraz zagrożonych niedostosowaniem społecznym oraz w szkołach funkcjonujących w okręgowych ośrodkach wychowawczych, zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich (§ 23 i § 24 projektowanego rozporządzenia);
- 4) wychowawcy w szkolnych schroniskach młodzieżowych, nauczyciela wychowawcy w świetlicach szkolnych i w internatach, nauczyciela pedagoga, nauczyciela pedagoga specjalnego, nauczyciela psychologa, nauczyciela logopedy, nauczyciela doradcy zawodowego, nauczyciela terapeuty pedagogicznego (§ 25–33 projektowanego rozporządzenia).

Zgodnie z projektem rozporządzenia, aby zajmować stanowisko nauczyciela w przedszkolach specjalnych, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych specjalnych, szkołach specjalnych i oddziałach specjalnych oraz w placówkach specjalnych, należy posiadać kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej odpowiednie do niepełnosprawności uczniów.

W przypadku szkół i placówek dla dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym, tj. szkół wchodzących w skład młodzieżowych

ośrodków wychowawczych i młodzieżowych ośrodków socjoterapii, specjalnych ośrodków wychowawczych, w których funkcjonują grupy dla dzieci i młodzieży zagrożonych niedostosowaniem społecznym, a także szkół w okręgowych ośrodkach wychowawczych, zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich, do zajmowania stanowiska nauczyciela niezbędne jest posiadanie kwalifikacji w zakresie pedagogiki resocjalizacyjnej.

Wyjątek stanowią nauczyciele języka obcego w ww. przedszkolach, szkołach i oddziałach specjalnych (§ 18 ust. 3, § 19 ust. 2, § 23 ust. 5 i § 24 ust. 5 projektowanego rozporządzenia), a także nauczyciele w przedszkolach, szkołach i oddziałach, zorganizowanych w podmiotach leczniczych (§ 22 ust. 2 projektowanego rozporządzenia), którzy – tak jak dotychczas – mogą posiadać kwalifikacje wymagane do zajmowania stanowiska nauczyciela w przedszkolu lub danym typie szkoły specjalnej bez konieczności dodatkowego posiadania kwalifikacji z zakresu pedagogiki specjalnej odpowiedniej do niepełnosprawności uczniów.

VII. Pozostałe rozwiązania:

1. Określono precyzyjnie przepisy dotyczące szkół, w których są zatrudniani nauczyciele doradcy zawodowi i w przypadku których jest konieczne określenie wymagań do zajmowania stanowiska nauczyciela doradcy zawodowego w tych szkołach zgodnie z art. 26a UPO i § 6 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 lutego 2019 r. w sprawie doradztwa zawodowego (Dz. U. poz. 325) (§ 32 projektowanego rozporządzenia).

2. Określono kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela pedagoga specjalnego w przedszkolach ogólnodostępnych. Stanowisko to będzie mogła zajmować osoba, która ma kwalifikacje do pracy w przedszkolach lub klasach I–III szkół podstawowych, a ponadto ukończyła studia podyplomowe w zakresie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka (§ 29 projektowanego rozporządzenia).

3. Określono kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela dodatkowo zatrudnionego w celu współorganizowania kształcenia integracyjnego w przedszkolach, szkołach i oddziałach integracyjnych lub w celu współorganizowania kształcenia uczniów niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie oraz zagrożonych niedostosowaniem społecznym, w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 127 ust. 19 pkt 2 UPO. Kwalifikacje do pracy jako nauczyciel wspomagający będzie posiadał nauczyciel, który ukończył studia w zakresie pedagogiki specjalnej w dowolnym zakresie i posiada przygotowanie pedagogiczne, albo ukończył studia przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela w zakresie pedagogiki

resocjalizacyjnej, logopedii, pedagogiki korekcyjnej (terapii pedagogicznej) lub wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, i posiada przygotowanie pedagogiczne (§ 36 projektowanego rozporządzenia).

4. Określono przepisy dotyczące kwalifikacji do zajmowania stanowiska nauczyciela w oddziałach dziecięcych dla dzieci w wieku od 3 do 6 lat oraz w szkołach podstawowych i liceach ogólnokształcących za granicą (§ 37 projektowanego rozporządzenia). W związku z art. 25a UPO możliwa jest bowiem organizacja od dnia 1 września 2022 r. oddziałów dziecięcych dla dzieci w wieku od 3 do 6 lat, w których prowadzona jest nauka w języku polskim, zgodnie z programem nauki i planem nauczania dla oddziałów dziecięcych w szkołach polskich oraz w szkołach i w zespołach szkół przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej. Kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela w ww. oddziałach dziecięcych oraz w klasach I–III szkół podstawowych za granicą będą posiadały osoby, które mają kwalifikacje wymagane do:

- 1) zajmowania stanowiska nauczyciela w przedszkolach i klasach I–III szkół podstawowych określone w § 5 projektu rozporządzenia, a ponadto ukończyły kurs kwalifikacyjny dla nauczycieli szkół za granicą przygotowujący do nauczania w zakresie edukacji wczesnoszkolnej zgodnie z planem nauczania uzupełniającego oraz do nauczania w oddziałach dziecięcych zgodnie z programem nauki dla oddziałów dziecięcych, w wymiarze nie mniejszym niż 30 godzin, lub
- 2) nauczania języka polskiego określone w § 3 projektu rozporządzenia, a ponadto ukończyły kurs kwalifikacyjny dla nauczycieli szkół za granicą przygotowujący do nauczania w zakresie edukacji wczesnoszkolnej zgodnie z planem nauczania uzupełniającego oraz do nauczania w oddziałach dziecięcych zgodnie z programem nauki dla oddziałów dziecięcych, w wymiarze nie mniejszym niż 160 godzin.

5. W projektowanym rozporządzeniu uwzględniono sytuację absolwentów studiów drugiego stopnia na kierunku „pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna oraz „pedagogika specjalna” prowadzonych w okresie przejściowym, o którym mowa w przepisach § 39 ust. 2 pkt 2 i ust. 3 pkt 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz. U. z 2021 r. poz. 661 oraz z 2022 r. poz. 1869). Zgodnie ze wskazanymi przepisami uczelnia mogła prowadzić kształcenie na kierunku „pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna” oraz „pedagogika specjalna” na studiach drugiego stopnia do dnia zakończenia ostatniego cyklu kształcenia rozpoczętego przed dniem 1 października

2022 r. (§ 5, § 17, § 18 ust. 1, § 19 ust. 1, § 20, § 21 ust. 1 i 2, § 23, § 24, § 28, § 29, § 31, § 32 ust. 3 i § 33–36 projektowanego rozporządzenia).

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1669, z późn. zm.), studia rozpoczęte przed rokiem akademickim 2019/2020 prowadzi się na podstawie dotychczasowych programów studiów (art. 265 ww. ustawy). Natomiast zgodnie z art. 268 ust. 2 tej ustawy studia rozpoczęte od roku akademickiego 2019/2020 są prowadzone na podstawie programów studiów dostosowanych do wymagań określonych w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. W związku z tym uczelnie były obowiązane dostosować programy studiów drugiego stopnia kierunku „pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna” oraz „pedagogika specjalna” dla cykli kształcenia rozpoczynających się od roku akademickiego 2019/2020 do wymagań określonych w nowym standardzie kształcenia.

VIII. Przepisy przejściowe:

W przygotowanym projekcie rozporządzenia określono przepisy przejściowe analogiczne do przepisów przejściowych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz. U. z 2020 r. poz. 1289 oraz z 2022 r. poz. 1769), tj.:

- 1) nauczyciele zatrudnieni w dniu wejścia w życie rozporządzenia na podstawie mianowania, zachowują nabyte kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela (§ 39 projektowanego rozporządzenia);
- 2) nauczyciele zatrudnieni w dniu wejścia w życie rozporządzenia, którym na podstawie dotychczasowych przepisów uznano ukończony kierunek (specjalność) studiów za zbliżony do nauczanego przedmiotu lub rodzaju prowadzonych zajęć zachowują nabyte kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły lub rodzaju placówki (§ 40 projektowanego rozporządzenia);
- 3) w przypadku nauczycieli, o których mowa w art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela, uzupełniających przygotowanie pedagogiczne, organizowane zgodnie z przepisami w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli, za odbycie praktyki pedagogicznej uznaje się pracę w szkole lub placówce, pod warunkiem uzyskania jej pozytywnej oceny (§ 41 projektowanego rozporządzenia);

- 4) wymiar przygotowania pedagogicznego określony przepisami rozporządzenia nie dotyczy osób, które uzyskały przygotowanie pedagogiczne przed dniem 31 października 1991 r. (§ 42 projektowanego rozporządzenia).

Ponadto, w projektowanym rozporządzeniu przewidziano przepis, na podstawie którego nauczyciele zatrudnieni w dniu wejścia w życie rozporządzenia, którzy posiadają kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela na podstawie dotychczasowych przepisów, zachowują nabyte kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela (§ 38 projektowanego rozporządzenia).

W przepisach przejściowych uwzględniono także obowiązujące do dnia 31 sierpnia 2026 r. wymagania kwalifikacyjne do zajmowania stanowiska nauczyciela pedagoga specjalnego w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych; stanowisko to będą mogły zajmować osoby mające kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela, a ponadto posiadające ukończone studia podyplomowe w zakresie pedagogiki specjalnej lub edukacji włączającej, lub zakład kształcenia nauczycieli w specjalności pedagogika specjalna, albo kurs kwalifikacyjny w zakresie pedagogiki specjalnej (§ 44 projektowanego rozporządzenia).

IX. Załącznik do rozporządzenia:

W załączniku do przygotowanego rozporządzenia zostały wyszczególnione egzaminy z języków obcych, których świadectwa mogą potwierdzać kwalifikacje do nauczania języka obcego, w poszczególnych typach szkół i placówek, (po spełnieniu pozostałych warunków określonych w przepisach ww. rozporządzenia). Taka możliwość uzyskiwania kwalifikacji do nauczania języka obcego była już przewidziana w przepisach obowiązującego rozporządzenia w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli. Analogiczne zasady uzyskiwania kwalifikacji do nauczania języka obcego przez osoby posiadające wymagany od nauczycieli poziom wykształcenia, a ponadto legitymujące się odpowiednim świadectwem potwierdzającym znajomość danego języka obcego na poziomie wymaganym do jego nauczania, zostały także uwzględnione w przedmiotowym projekcie rozporządzenia.

Wymagania kwalifikacyjne dla wskazanej grupy osób zostały – tak jak dotychczas – sformułowane przy współdziałaniu instytucji specjalizujących się w przeprowadzaniu egzaminów potwierdzających znajomość języków obcych: British Council, Pearson Edexcel, Centrum Egzaminacyjnego PTE, Cambridge English, Educational Testing Service – ETS Global, City&Guilds, Goethe-Institut, Österreich Institut, telc GmbH, Włoskiego Instytutu Kultury, Instytutu Francuskiego i Instytutu Cervantesa.

Na wniosek Instytutu Francuskiego, Pearson Central Europe i Educational Testing Service – ETS Global, zweryfikowano i uaktualniono dotychczasowy załącznik z wykazem egzaminów potwierdzających kwalifikacje do nauczania języków obcych (przy spełnianiu pozostałych warunków określonych w przepisach rozporządzenia).

Rozporządzenie wejdzie w życie z dniem 1 września 2023 r.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597) i w związku z tym nie podlega notyfikacji.

Projekt rozporządzenia spełnia obowiązek wynikający z rozdziału 6a ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zasadach uznawania kwalifikacji zawodowych nabytych w państwach członkowskich Unii Europejskiej (Dz. U. z 2023 r. poz. 334), tj. ma niedyskryminujący charakter, jest uzasadniony i zgodny z zasadami proporcjonalności, ponieważ:

- 1) przepisy projektowanego rozporządzenia dotyczące wymagań kwalifikacyjnych, jakie należy spełnić, aby wykonywać zawód nauczyciela, nie są bezpośrednio ani pośrednio dyskryminujące ze względu na narodowość lub miejsce zamieszkania;
- 2) przepisy projektowanego rozporządzenia są zgodne z nowym standardem kształcenia i zapewniają właściwą jakość przygotowania do wykonywania zawodu nauczyciela;
- 3) zawód nauczyciela jest zawodem, który bezpośrednio wpływa na jakość usług publicznych w sektorze edukacji; wykonywanie tego zawodu jest uzależnione od wielu elementów, z których najważniejszy stanowią kwalifikacje merytoryczne i przygotowanie pedagogiczne, natomiast projektowane wymagania kwalifikacyjne nie wykraczają poza zakres niezbędny do wykonywania zawodu nauczyciela.

Projekt rozporządzenia nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji lub uzgodnienia.

Projektowane rozporządzenie nie podlegało ocenie w zakresie oceny skutków regulacji w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348).

Projektowane rozporządzenie nie ma wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców w rozumieniu ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2023 r. poz. 221, z późn. zm.).

Odnosząc się do § 12 pkt 1 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U. z 2016 r. poz. 283), należy stwierdzić, że rozporządzenie uwzględnia regulacje, w stosunku do których nie ma możliwości, aby mogły być podjęte za pomocą alternatywnych środków.